

А.С. Крутова, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Ф.І. Коваленко (*ХДУХТ, Харків*)

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасна світова система господарювання та процеси, що в ній протікають, через фінансові канали трансмісії глобальних кризових явищ, значним чином впливають на економічну ситуацію в Україні. Потенційні негативні наслідки, пов'язані з можливістю розгортання нової фази світової фінансової кризи, підсилюються наявністю системних протиріч в національній економіці. Результатом цього є зниження рівня ліквідності та платоспроможності підприємств України, що підриває довіру до них з боку інвесторів. За цих обставин пріоритетним завданням менеджменту підприємств є підвищення ефективності управління платоспроможністю шляхом пошуку нових, більш дієвих методів управління, та обґрунтування комплексу заходів (організаційних, методичних, економічних), спрямованих на оперативне виявлення ознак неспроможності виконання обов'язкових платежів у встановлений термін, пошуку шляхів відновлення платоспроможності та покращення потенціалу її формування з метою забезпечення сталого розвитку підприємства у конкурентному середовищі. З огляду на це актуальним є дослідження проблематики формування ефективної системи управління платоспроможністю підприємства.

Під системою управління платоспроможністю підприємства пропонуємо розуміти сукупність взаємопов'язаних елементів, що забезпечують цілеспрямовану реалізацію управлінських процедур, спрямованих на своєчасне виявлення ознак неплатоспроможності, відновлення та підтримання бажаного рівня платоспроможності задля забезпечення сталого економічного розвитку підприємства в динамічному бізнес-середовищі. Її елементами є: об'єкт, суб'єкт, предмет, мета, завдання, принципи, функції та процес управління.

Об'єктом системи управління платоспроможністю підприємства виступає його фінансово-господарська діяльність, у результаті здійснення якої виникають договірні відносини між суб'єктами господарювання, працівниками підприємства, державою та іншими кредиторами, пов'язані з виконанням прийнятих договірних зобов'язань щодо сплати коштів за отримані товари та послуги; щодо виплати заробітної плати, щодо сплати податків та інших платежів;

предметом – сукупність процесів формування та реалізації заходів управлінського впливу задля досягнення бажаних параметрів формування платоспроможності шляхом раціонального використання фінансово-господарських ресурсів та підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому; суб'єктом – особи, що задіяні в управлінському процесі, а саме спеціальна група людей, яка за допомогою різних форм і методів управління забезпечує реалізацію комплексу управлінських заходів на всіх етапах життєвого циклу підприємства.

За основну мету системи управління платоспроможністю підприємства нами визначено вчасне виявлення ознак неспроможності здійснення обов'язкових платежів у встановлений термін та створення передумов для своєчасного подолання цієї проблеми, що забезпечує реалізацію адекватних заходів із відновлення і покращення параметрів платоспроможності та підвищення ефективності господарської діяльності підприємства у нестабільному бізнес-середовищі задля отримання нових конкурентних переваг та можливості сталого розвитку. Досягнення визначеної мети можливо на підставі виконання основних завдань системи управління платоспроможністю підприємства:

- постійний моніторинг бізнес-середовища (зовнішнього та внутрішнього) задля виявлення небезпек втрати платоспроможності;
- оцінка потенціалу формування платоспроможності підприємства;
- ідентифікація можливої неспроможності здійснення обов'язкових платежів у встановлений термін (діагностика неплатоспроможності);
- обґрунтування ефективних способів, інструментів, методів і технологій усунення причин неплатоспроможності з огляду на динамічність бізнес-середовища підприємства;
- розробка економічно та науково обґрунтованого комплексу заходів, спрямованих на відновлення та підвищення платоспроможності, адекватних масштабам та специфіці господарської діяльності підприємства;
- контроль своєчасності реалізації розроблених заходів та оцінка ефективності дій управлінського персоналу щодо відновлення, підтримання та підвищення платоспроможності підприємства.

Задля досягнення мети і вирішення основних завдань системи управління платоспроможністю функціональні дії управлінського персоналу підприємства мають бути спрямовані на розроблення і реалізацію дієвих управлінських рішень із відновлення та підвищення платоспроможності, які ґрунтуються на науково обґрунтованих

принципах, методах і правилах, що виражають гнучкість і сприятливість до динамічних змін бізнес-середовища та інтегрованість із загальною системою управління задля забезпечення організаційної взаємодії всіх елементів системи. Вважаємо, що комплекс цих принципів має поєднувати системні і специфічні принципи в контексті системи управління платоспроможністю підприємства. До системних принципів нами віднесено об'єктивність, комплексність, законність, ефективність, оптимальність та координованість, а до специфічних – достатність, системність, безперервність, економічність, етапність, надійність, збереження активів, адресність, оперативність.

Особливе місце в системі управління платоспроможністю підприємства посідає безпосередньо процес управління, оскільки саме він забезпечує функціонування і динаміку цієї системи через взаємодію усіх її елементів та функціональний вплив суб'єкта на об'єкт, що здійснюється поетапно шляхом реалізації певних функцій та застосування відповідних методів і принципів задля досягнення поставлених цілей управління. Основними етапами процесу управління платоспроможністю є: постановка проблеми, розробка управлінського рішення, його реалізація та контроль своєчасності виконання антикризових заходів.

Слід зазначити, що результативність процесу управління платоспроможністю підприємства визначається належним організаційним, нормативно-правовим, інформаційним, методичним, технічним і програмним забезпеченням, і здебільшого залежить від компетентності дій управлінського персоналу щодо розробки і реалізації дієвих заходів, результат застосування яких сприятиме відновленню та підвищенню рівня платоспроможності підприємства. Достатність, швидкість та економічність отримання позитивного ефекту від цих заходів свідчать про досягнення цілей управління та ефективність всієї системи управління платоспроможністю підприємства.

Таким чином, система управління платоспроможністю є складовою системи управління сучасним підприємством і визначається нами як сукупність взаємопов'язаних елементів, що забезпечують цілеспрямовану реалізацію управлінських процедур, спрямованих на своєчасне виявлення ознак неплатоспроможності, відновлення та підтримання бажаного рівня платоспроможності задля забезпечення сталого економічного розвитку підприємства в динамічному бізнес-середовищі.